

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume: 21 Issue: 1 Year: 2024

The investigation of the attitudes of students at the faculty of sports sciences towards human rights in sports according to different variables

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sporda insan hakları tutumlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi

**Alptuğ Soyer¹
Serkan İbiş²
Nuri Berk Güngör³**

Abstract

The aim of this research is to examine the attitudes of students studying at the faculty of sports sciences towards human rights in sports in terms of different variables. The research group consists of 85 (41.1%) women and 122 (58.9%) men studying at the faculty of sports sciences. The data collection tools in the research are the personal information form and the Human Rights in Sports Attitude Scale. It was determined that the scores of the participants from the human rights attitude scale in sports were above the average. It was determined that the participants human rights in sports attitude scale and its subdimensions did not differ according to the gender variable. According to the participants' department variable, a significant difference was detected in favor of coaching education only between coaching education and physical education and sports teachers in the

Özet

Bu araştırmanın amacı spor bilimleri fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin farklı değişkenler açısından sporda insan hakları tutumlarının incelenmesidir. Araştırma grubu spor bilimleri fakültesinde öğrenim görmekte olan 85 (%41.1) kadın ve 122 (%58.9) erkekten oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları ise kişisel bilgi formu ile Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği'dir. Katılımcıların sporda insan hakları tutum ölçeğinden almış oldukları puanların ortalama seviyenin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların sporda insan hakları tutum ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların bölüm değişkenine göre sadece dayanışma hakları alt boyutunda antrenörlük eğitimi ve beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında antrenörlük eğitimi lehine anlamlı bir farklılık

¹ Res. Asst., Nigde Ömer Halisdemir University, Faculty of Sport Sciences, alptug.soyer1@gmail.com

 Orcid ID: [0000-0002-7149-6897](https://orcid.org/0000-0002-7149-6897)

² Prof. Dr., Nigde Ömer Halisdemir University, Faculty of Sport Sciences, serkanibis@gmail.com

 Orcid ID: [0000-0002-5154-3086](https://orcid.org/0000-0002-5154-3086)

³ Assoc. Prof., Balikesir University, Faculty of Sport Sciences, nuriberkgungor@gmail.com

 Orcid ID: [0000-0002-6579-9146](https://orcid.org/0000-0002-6579-9146)

subdimension of solidarity rights. Another finding of the research was that as the age of the participants increased, the values they received from personal rights increased, and as the age decreased, the attitude towards social rights increased. As a result, people who are interested in the field of sports sciences attract wide attention with their popular lectures, seminars, and other elements regarding human rights in sports.

Keywords: Sport, human rights, human rights in sport.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

tespit edilmiştir. Araştırmadaki bir başka bulgu ise katılımcıların yaşları arttıkça kişilik haklarından aldıkları değerlerin artış gösterdiği yaş azaldıkça sosyal haklara yönelik tutumun arttığı belirlenmiştir. Sonuç olarak spor bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sporda insan haklarıyla ilgili farkındalık düzeylerinin ders, seminer ve benzeri unsurlarla artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, insan hakları, sporda insan hakları.

Giriş

Doğduğu andan itibaren sürekli bir şekilde hareket ve iletişim halinde olan insanoğlunun doğuştan edindiği ve sonradan öğrendiği pek çok şey bulunmaktadır. İnsanlar çok yönlü olması sebebiyle insan kavramının tanımlanması ve her yönüyle değerlendirilmesinin oldukça zor olduğu düşünülmektedir. İnsan kavramı, topluluk şeklinde belirli kültür çerçevesinde yaşamını sürdüren, hem düşünebilme hem de konuşma yeteneği bulunan, yaşadığı evreni tam olarak ele alabilen, elde ettiği verilere göre değişiklik gösterebilen bir canlı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Augustinus'a (2007) göre insanın üç temel ögesi bulunmaktadır. Bunlar: bireylerin var olması, kişilerin bilgi sahibi olması ve insanların arzusudur. Bu bağlamda insanlar varoluşuyla birlikte bir takım haklara sahiptir. Hak kavramı, bireylerin topluluktan veya devletten talep edeceği yetkilerin kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Çüçen, 2003). Bireylerin insan olmasından dolayı elde ettiği haklar bütünü insan hakları olarak tanımlanmaktadır (Gözler, 2022). Bir bireyin insan haklarına sahip olabilmesi için insan olması yeterlidir. İnsan olarak dünyaya gelmesinin haricinde bir şeye ihtiyaç duymamasıyla birlikte insan hakları kavramı kişinin doğuşuyla elde ettiği haklar bütünü olarak ifade edilebilir (Torun, 2007). Doğuşundan gelen bu haklar bölünememekte, devredilememekte ve zaman aşımına uğramamaktadır. İnsan hakları, evrensel niteliğe haiz olup bütün bireyler eşit ve adil bir şekilde bu haklardan yararlanmaktadır (Can, 2019).

İnsanlığın başlangıcından beri gelmekte olan bir diğer kavram olan spor unsurunu, bireylerin önceden belirlenmiş olan kurallara göre müsabakayı gerçekleştirilmesi, belirli bir ölçütte becerinin yanı sıra fiziksel anlamda gücü bünyesinde bulunduran faaliyetlerin bütünü olarak tanımlamak mümkündür (Gülşen, 2020). Spor bireylerin sağlığını iyileştirmesi, serbest zaman dilimlerini değerlendirilmesi ve profesyonel anlamda müsabakalar gibi birçok sebepten ötürü kişilerin hangi amaçla spor yapmayı tercih ederse etsin insanlar kendileriyle veya diğer kişilerle sürekli bir yarış halindedir (İnal, 2020). Farklı bir ifade ile spor, insanlık tarihinin başlangıcıyla birlikte bireylerin günlük yaşantısında yaşamlarını devam ettirebilmesi için yapmış olduğu hareketlerle başlayıp tarih içerisinde değişime ve gelişime uğrayarak beden terbiyesi, müsabakaya hazırlanma gibi birçok amaç için yapılmıştır (Şahin & İmamoğlu, 2011). Spor, prehistorik çağdan itibaren zaman içerisinde tanımlanarak günümüze kadar gelmiştir. Bu bağlamda insanlığın başlangıcında temel hareketlerle başlayan günümüz modern haline kavuşan spor olgusunun da insan haklarında olduğu gibi bir takım haklar bütünü ile korunarak geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Sporda insan haklarının gelişimi 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde 1923 yılında ABD Kadınlar ve Kızlar için Atletizm ve Beden Eğitimi Konferansı ile başlamış olup zaman içerisinde de bir dizi uluslararası antlaşmalar aracılığıyla gelişimini sürdürmektedir (Kidd & Donnelly, 2000). İnsan haklarının spor içerisinde ve spor vasıtasıyla elde edilebileceği unsurlar şu şekildedir (Donnelly, 2008): Bireylerin doğuştan elde etmiş olduğu insan

hakları ile spora katılımı özgür bir şekilde gösterebilmelidirler. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler'in 1948 yılında çıkardığı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 3. maddesi dayanak olarak gösterebilir. İlgili madde de bireylerin yaşam, özgürlük ve emniyetleri herkesin hakkı olduğu vurgulanmaktadır. Yine aynı beyannamenin 22, 24 ve 27. Maddelerinde bireylerin kendilerini geliştirme ve gerçekleştirme amacıyla her türlü etkinliğe katılım göstermesinde hür olduğu belirtilmiştir (İHEB, 1949). Spor, bireyleri veya toplulukları biraraya getirerek iletişim süreçlerinin hem başlamasına hem de artmasına yol açmaktadır (Avrupa Toplulukları Komisyonu, 1996). Bu bağlamda sporun insan haklarının sağlanmasında yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bireylerin spora katılım haklarının çeşitli yönlerini insan haklarının elde edilebilmesi adına genel anlamda birleştiren ve belirli kişilerin haklarını elde etmesi için sporu aracı olarak kullanmasıdır. Bu noktadan hareketle bireylerin kendilerini gerçekleştirmesinde elde etmesi gereken haklarını spor aracılığıyla edinebilmesi spor ve insan hakları kavramlarının ayrılmaz bir bütün olduğunu göstermektedir. İlgili alan yazını incelendiğinde sporda insan hakları tutumu ile ilgili çeşitli konularda çalışmalar bulunmaktadır (Sadık, 2014; Turan, vd., 2018; Çavuşoğlu, vd., 2020; Tuakli-Wosornu vd., 2021; Doğan & Çalı, 2023).

Bu araştırmanın amacı spor bilimleri fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sporda insan hakları ile ilgili tutumlarının belirlenerek hem farkındalık oluşturmak hem de literatürde bulunan sınırlı sayıda olan araştırmaya katkıda bulunmaktır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma Modeli

Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sporda insan hakları tutumlarının farklı değişkenlerle incelenmesi amaçlanmıştır. Betimsel bir yapıda olan bu araştırmada, tarama modeli kullanılmış olmasının yanı sıra model, bir konu veya eyleme yönelik katılımcıların özelliklerinin tespit edildiği ve geçmişte ya da günümüzde mevcut olan bir durumu mevcut hali ile tasvir etmeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2000).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2023-2024 akademik yılı güz döneminde bir kamu üniversitesinde öğrenim görmekte olan 85'i (%41.1) kadın, 122'si (%58.9) erkek katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların 38'i (%18.4) beden eğitimi ve spor öğretmenliği, 47'si (%22.7) antrenörlük eğitimi, 11'i (%5.3) rekreasyon ve 111'i (%53.6) spor yöneticiliği bölümünde öğrenim görmektedir. Katılımcılara ait yaş ortalaması ise 23.99 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada örneklem seçimi kolay ulaşılabilirlik ilkesi göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgi toplama formu ile Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, Google form aracılığı ile katılımcıların gönüllülük esasına dayalı bir şekilde toplanmıştır.

Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği

Ölçek; Sadık (2014) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Ölçek toplamda 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi kapalı uçlu sorularla hazırlanmış olmasının yanı sıra ölçeğin değerlendirilmesi ise (1) Hiç Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum şeklindedir. Ölçeğin tamamı ve alt boyutları için Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayıları sırasıyla; .88, .79, ve .82 olarak belirlenmiştir (Sadık, 2014). Veri setinden elde edilen Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayıları ise sırasıyla; .82, .66, .72 ve .81'dir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri analizi sürecinde, verilerin normallik dağılımı testi gerçekleştirilmiştir. Shapiro-Wilk testi anlamlılık sonucu ile Skewness ve Kurtosis değerleri incelenerek, veri setinin normal dağılım parametrelerini (Çarpıklık:-.25; Basıklık:-.04) karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır (Tabachnick & Fidell, 2013). Bu noktadan hareketle verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Ölçek puanlarının cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılması için T-Testi, sınıf düzeyi değişkeni ile karşılaştırılması içinde One-Way ANOVA testi ve yaş değişkeni ile ilişkisini belirlemek için Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Analizler için SPSS 22.0 paket programı ve Excel veri tabanı kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Sporda İnsan Hakları Tutumu Ölçeğinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Ortalama Puanlar

Ölçekler	N	Min	Max	$\bar{x}$	S
Kişilik Hakları	207	1.42	5.00	4.19	.58
Sosyal Haklar	207	1.44	5.00	3.42	.69
Dayanışma Hakları	207	1.25	5.00	3.98	.61
S.İ.H.	207	1.45	5.00	3.90	.50

Katılımcıların Sporda İnsan Hakları Tutumu Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması ($\bar{x} = 3.90$) olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların ölçeğinin alt boyutlarından sırasıyla kişilik haklarından ($\bar{x} = 4.19$), sosyal haklardan ($\bar{x} = 3.42$) ve dayanışma haklarından ($\bar{x} = 3.98$) ortalama puan aldığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Katılımcıların Sporda İnsan Hakları Tutumu Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Kişilik Hakları	Kadın	85	4.18	.63	205	.12	.903
	Erkek	122	4.19	.50			
Sosyal Haklar	Kadın	85	3.62	.70	205	-3.40	.001
	Erkek	122	3.29	.65			
Dayanışma Hakları	Kadın	85	4.00	.66	205	-.37	.716
	Erkek	122	3.96	.53			
S.İ.H.	Kadın	85	3.96	.42	205	-1.51	.133
	Erkek	122	3.85	.54			
	Toplam	207					

p<.05

Sporda İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutları ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Katılımcıların Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Ortalama Puanların Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Kişilik Hakları	BESÖ	40	4.18	.56	2.17	.092
	ANT	25	4.37	.33		
	REK	65	4.24	.40		
	SPY	142	4.11	.67		
	Toplam	207	4.19	.58		
Sosyal Haklar	BESÖ	40	3.25	.68	1.58	.194
	ANT	25	3.38	.57		
	REK	65	3.31	.71		
	SPY	142	3.51	.74		
	Toplam	207	3.42	.69		
Dayanışma Hakları	BESÖ	40	3.75	.60	3.01	.03 ANT ve BESÖ arasında ANT lehine
	ANT	25	4.13	.45		
	REK	65	3.81	.51		
	SPY	142	4.00	.66		
	Toplam	207	3.98	.61		
S.İ.H.	BESÖ	38	3.77	.46	1.43	.23
	ANT	47	3.99	.32		
	REK	11	3.83	.31		
	SPY	111	3.90	.57		
	Toplam	207	3.89	.49		

Tablo 3 dikkate alındığında, Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği ile alt boyutları dayanışma hakları alt boyutu haricinde bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Dayanışma hakları alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın tespit edilmesiyle beraber Tukey Testi uygulanmış, sonucunda antrenörlük eğitimi ile beden eğitimi bölümü öğrencilerinin arasında antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. $F_3(3, 203)=3.01, p<0.05$.

Tablo 4. Sporda İnsan Hakları Tutumu Ölçeği, Alt Boyutları ve Yaş Arasındaki İlişkinin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile İncelenmesi

Değişkenler	Yaş	Kişilik Hakları	Sosyal Haklar	Dayanışma Hakları	S.İ.H.
Yaş	1	.19**	-.22**	.03	.01
Kişilik Hakları	.19**	1	.37**	.64**	.85**
Sosyal Haklar	.22**	.37**	1	.37**	.72**
Dayanışma Hakları	.03	.64**	.37**	1	.81**
S.İ.H. Top.	.01	.85**	.72**	.81**	1

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların kişilik ve sosyal haklar alt boyutlarından almış oldukları ortalama puanlar ile yaş değişkeni karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir, ($r_1=.19$, $p<.01$; $r_2=.22$, $p<.01$). Yaş arttıkça kişilik haklarına yönelik tutum artarken yaş arttıkça sosyal haklara yönelik tutum azalmaktadır. Katılımcıların Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği'nden elde ettikleri puan ortalamaları ile yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir ($r_4=.01$, $p>.01$).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada katılımcıların sporda insan hakları tutumları ile alt boyutlarının yaş, bölüm ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.. Araştırmada katılımcıların Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeğinden aldıkları ortalama puanın ($\bar{X}=3.90$) olduğunun gözlemlenmesinin yanı sıra ölçeğin alt boyutlarından elde edilen ortalama puanlar ise sırasıyla kişilik haklarından ($\bar{X}=4.19$), sosyal haklardan ($\bar{X}=3.42$) ve dayanışma haklarından ($\bar{X}=3.98$) olarak tespit edilmiştir. İlgili alan yazını incelendiğinde Çavuşoğlu ve arkadaşlarının (2020) spor bilimleri fakültesi öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmada katılımcıların sporda insan hakları ölçeğinin alt boyutlarından elde ettiği ortalama puanlar sırasıyla ($\bar{X}=4.96$), ($\bar{X}=6.02$) ve ($\bar{X}=4.30$) dür. Sadık (2014) tarafından yine spor bilimleri öğrencileri üzerine yapılan çalışmada katılımcıların sporda insan hakları tutum ölçeğinin alt boyutlarından sırasıyla ($\bar{X}=4.17$), ($\bar{X}=5.05$) ve ($\bar{X}=4.19$) ortalama puan aldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, araştırma sonuçlarının ilgili literatürü desteklediği ifade edilebilir.

Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığının belirlenmesinin yanı sıra ölçeğin alt boyutlarının cinsiyet ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde bu sonuçların lehine (Doğar & Çalı, 2023) ve aleyhine (Sadık, 2014) çalışmalar bulunmaktadır. Sadık (2014)'ün yapmış olduğu çalışmada sosyal haklar alt boyutunda ve dayanışma hakları alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı lakin kişilik hakları alt boyutunda erkekler lehine anlamlı bir farklılık tespit ettiği gözlemlenmiştir. Erkek katılımcıların toplumsal düzende, sosyal ve iş hayatında daha etken rol alma ve varlık sahasını oluşturabilme adına kişilik haklarına daha bağlı hareket etme durumu gibi sebeplerden dolayı kişilik haklarına daha dikkat ettikleri düşünülmektedir.

Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği ve kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutları incelendiğinde bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak dayanışma hakları alt boyutu incelendiğinde antrenörlük eğitimi bölümü ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü arasında antrenörlük bölümü öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Çavuşoğlu ve arkadaşlarının (2020) yapmış oldukları çalışmada tespit etmiş oldukları veriler bu çalışmanın verileri ile paralellik göstermektedir. Sadık (2014)'ün yapmış olduğu çalışmada ise dayanışma hakları alt boyutu ile bölüm değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiş olmasına rağmen antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine nazaran almış oldukları ortalama puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma sebep olarak antrenörlük bölümü öğrencilerinin uygulamalı derslerinin fazlalığı sebebiyle takım sporlarının doğasında bulunan dayanışma ve koordine olma gerekliliğinin olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu duruma bir diğer sebep ise antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin gerek ferdi gerekse takım sporları anlamında daha çok lisans belgesine sahip olduğu varsayılmaktadır.

Bu çalışmaya katılım gösteren katılımcıların Sporda İnsan Hakları Ölçeği'nden elde ettikleri ortalama puan ile yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiş olmasının yanı sıra katılımcıların kişilik ve sosyal haklar alt boyutlarında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İlgili alan yazını incelendiğinde Çavuşoğlu ve arkadaşları (2020) yapmış oldukları çalışmada yaş değişkeni ile kişilik hakları alt boyutunda anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ancak yine aynı çalışmada sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Doğar ve Çalı (2023) beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış oldukları araştırma incelendiğinde, Sporda İnsan Hakları Tutumu Ölçeği'nin alt boyutlarında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Turan ve arkadaşlarının (2018)'in futbolcular üzerinde uyguladığı çalışmada kişilik ve dayanışma hakları alt

boyutlarında anlamlı bir farklılığa ulaşamamasının yanı sıra katılımcıların yaş düzeylerinde artış görüldüğünde sosyal haklar alt boyutuna ait ortalama puanda azalma olduğunu tespit etmiştir. Dayanışma ve sosyal haklar yapısı itibarıyla kolektifliği içermektedir. Bu duruma sebep olarak bireyler zaman içerisinde tecrübelendikçe sosyal haklardan ziyade kişilik haklarına vermiş olduğu önemin arttığı ve yaş ilerledikçe kişilerin bireyselleşme düzeylerinde de artış olabileceği söylenebilir. Sonuç olarak spor bilimleri alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin sporda insan hakları düzeylerinin bölümler arasında bir farklılık oluştuğu saptanmıştır. Katılımcıların yaşları arttıkça kişilik haklarına yönelik eğiliminin fazlaştığı ve yaşlarının azaldığı durumda ise sosyal haklara yönelik tutum seviyesi artış göstermektedir.

Üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaş ortalamaları dikkate alındığında kısa bir zaman içerisinde meslek hayatlarına başlayacakları söylenebilir. Öğrencilerin üniversite eğitim-öğretim hayatı boyunca edinmiş oldukları bilgiler, hobiler ve alışkanlıkları değişikliğe uğrayabilir. Geleceğin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini, antrenörlerini ve spor yöneticilerini yetiştiren spor bilimleri fakülteleri öğrencilerinin meslek hayatlarında insan haklarını özümsemesine ve uygulamasında yadsınamaz bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda spor bilimleri fakülteleri, öğrencilerin sporda insan hakları tutum düzeylerinin artırılması adına eğitim-öğretim müfredatına sporda insan hakları dersi konulması veya çeşitli seminer aracılığıyla öğrencilerin sporda insan hakları ile ilgili farkındalık düzeylerinin artırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Augustinus, S. (2007) *İtiraflar*. (Çev. Dominik Pamir), Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Avrupa Toplulukları Komisyonu, (1996). Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi.
- Can, M. (2019). İnsan Hakları ve Demokrasi Arasındaki İlişkinin Felsefi Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (Özel Sayı) , 2155-2167.
- Çavuşoğlu, G., Kabadayı, M., Yılmaz, A. K., & Taşmektepligil, M. Y. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin insan haklarına yönelik tutumları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 462-469.
- Çüçen, A. K. (2003). İnsan hakları düşüncesinin gelişimi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 2, 27-35.
- Doğar, Y., & Çalı, O. (2023). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Sporda İnsan Haklarına Yönelik Tutumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (66), 169-188.
- Donnelly, P. (2008). Sport and human rights. *Sport in society*, 11(4), 381-394.
- Gözler, K. (2022). *İnsan Hakları Hukuku*, Ekin Basım Yayın Dağıtım: Bursa.
- Gülşen, R. (2020). *Spor Hukuku Genel Esaslar*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- İnal, A. N. (2020). *Beden eğitimi ve spor bilimi 6. Basım*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- İnsan Hakları Evrensel Beyanname, (1949). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 7217). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf>.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 10. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım A.Ş., Ankara.
- Kidd, B. & Donnelly, P. (2000). Human rights in sports. *International review for the sociology of sport*, 35(2), 131-148.
- Sadık, R. (2014). *Sporcuların sporda insan haklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi* (Doktora Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, M. Y., & İmamoğlu, A. F. (2011). Akademisyenlerin ve milletvekillerinin spor siyaset etkileşimine yönelik görüşleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 25-44.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Torun, Y. (2010). İnsan Hakları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 415-424.

- Tuakli-Wosornu, Y. A., Goutos, D., Ramia, I., Galea, N. R., Mountjoy, M., Grimm, K., & Bekker, S. (2021). Development and validation of the athletes' rights survey. *BMJ Open Sport-Exercise Medicine*, 7(4).
- Turan, M. B., Usufu, O., Koç, K., Karaoğlu, B., & Ulucan, H. (2018). Profesyonel futbolcularda sporda insan hakları tutumu ve özgünlük düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 1-18.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (2023). Erişim Tarihi: 02.01.2024, Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Extended English Summary

According to Augustinus (2007), human beings have three basic elements. These are the existence of individuals, the knowledge of individuals, and the desire of individuals. In this context, people have some rights with their existence. The concept of rights is defined as the exercise of powers that individuals demand from society or the state (Çüçen, 2003). The set of rights that individuals obtain due to being human are defined as human rights (Gözler, 2022). For an individual to have human rights, it is sufficient for him/her to be human. Although it does not require anything other than being born as a human, the concept of human rights can be expressed as the set of rights that a person acquires with his birth (Torun, 2007). These inherent rights cannot be divided, transferred and do not expire. Human rights have a universal nature and all individuals benefit from these rights equally and fairly (Can, 2019). It is possible to define the element of sports, which is another concept that has been around since the beginning of humanity, as the whole of activities that involve physical strength as well as skill at a certain level, in which individuals compete according to predetermined rules (Gülşen, 2020). The definition of sports has changed over time since prehistoric times and has survived to the present day. In this context, it is thought that the sports phenomenon, which started with basic movements at the beginning of humanity and has reached its modern state today, should be developed by protecting many rights as in human rights. The elements through which human rights can be achieved in and through sports are as follows (Donnelly, 2008):

- Individuals' right to participate in sports.
- Sports can help ensure human rights.
- Combining various aspects of individuals' rights to participate in sports in general terms to achieve human rights and using sports as a tool for certain individuals to achieve their rights.

From this point of view, the fact that individuals can acquire the rights they need to realize themselves through sports shows that the concepts of sports and human rights are an inseparable whole. This research aims to both raise awareness and contribute to the literature by determining the attitudes of students studying at the faculty of sports sciences regarding human rights in sports.

The study group of the research; There are 85 (41.1%) female and 122 (58.9%) male participants studying at a public university in the fall semester of the 2023-2024 academic year. 38 (18.4%) of the participants are studying physical education and sports teaching, 47 (22.7%) in coaching education, 11 (5.3%) in recreation and 111 (53.6%) in sports management. The average age of the participants was determined as 23.99. The demographic information collection form and Human Rights in Sports Attitude Scale were used as data collection tools in the research. During the data analysis process of the research, the normality distribution test of the data was performed. By examining the Shapiro-Wilk test significance result and Skewness and Kurtosis values, it was concluded that the data set met the normal distribution parameters (Skewness: -.25; Kurtosis: -.04) (Tabachnick & Fidell, 2013). Based on this point, parametric tests were used to analyze the data. T-test was used to compare the scale scores with the gender variable, the One-Way ANOVA test was used to compare the scale scores with the grade level variable, and the Pearson Correlation test was used to determine the relationship with the age variable. SPSS 21.0 package program and Excel database were used for analyses. The average score of the participants from the Human Rights Attitude in Sports was determined as ($\bar{x}$ =3.9). It was determined that the participants received average

scores from the sub-dimensions of the human rights attitude scale, personality rights ($\bar{x}=4.19$), social rights ($\bar{x}=3.42$), and solidarity rights ($\bar{x}=3.98$). In addition to determining that there is no statistically significant difference between the Human Rights in Sports variable and gender, no significant difference was found between the sub-dimensions of the scale and gender. Considering the Human Rights Attitude Scale in Sports and its sub-dimensions, the department variable does not show a significant difference. When the solidarity rights sub-dimension was examined, as a result of the post hoc test, a significant difference was detected between the coaching education and physical education students in favor of the coaching education department students. Due to the age groups of the students studying at the university, they will turn into adults in a short time. The knowledge, hobbies, and habits that students acquire throughout their university education may undergo many changes, such as their habits. It is thought that sports science faculties, which train the physical education and sports teachers, coaches, and sports managers of the future, have an undeniable importance in helping students internalize and apply human rights in their professional lives. In this context, it is recommended that sports science faculties include a human rights course in sports in the education curriculum to increase students' human rights attitude levels in sports or to increase students' awareness of human rights in sports through various seminars.